

bij het uitbreken van een oorlog, zowel de *Allgemeine SS* als alle soorten politie plus de *Waffen-SS*-eenheden plus de organisaties en bureaus die weer andere manifestaties waren van Himmlers soms volmaakt absurde interesses, regionaal samengevat zouden worden en geplaatst onder een aparte, rechtstreeks aan hem ondergeschikte functionaris: de *Höhere SS- und Polizeiführer* – en hier komen wij dan die vreemde titel tegen die Rauter droeg en die tijdens de bezetting op vrijwel iedereen in Nederland een raadselachtige indruk maakte. Zoals de *Reichskommissar* zijn *Beauftragten* aangeduid had als ‘*sozusagen kleine Reichskommissare*’, zo had Himmler zijn *Höhere SS- und Polizeiführer* ‘*sozusagen kleine Reichsführer-SS*’ kunnen noemen. Zo waren ze althans bedoeld; in hoeverre zij die bedoeling waar konden maken, hing zowel van de omstandigheden als van hun persoon af.

Die omstandigheden waren buiten Duitslands grenzen gunstiger dan daarbinnen. Himmler had voor zijn *Allgemeine SS* Duitsland ingedeeld in districten, *Oberabschnitte*, die samenvielen met de oude militair-territoriale indeling in *Wehrkreise*. Zulks had grote voordelen: Duitslands indeling in *Wehrkreise* verschilde namelijk van die in ‘provincies’ of in *Gaue* van de *NSDAP*. De *Höhere SS- und Polizeiführer* zou dus minder snel in competentie-conflicten verzeild raken met, b.v., een *Oberpräsident* die vaak tegelijk *Gauleiter* was. Bovendien kon de *Höhere SS- und Polizeiführer* die juist over een *Wehrkreis* zijn wakend oog liet gaan en binnen dat gebied alle *SS*-formaties commandeerde en onmiddellijk kon oproepen, snel tot tegenactie overgaan indien (Hitler en Himmler moeten van '37 af die mogelijkheid onder ogen gezien hebben) de *Wehrmacht* ooit pogen zou, het Naziregime ten val te brengen.¹ Niettemin: in Duitsland waren de *Höhere SS- und Polizeiführer* van het moment af dat zij in functie traden (september '39), *homines novi*: nieuwelingen die, hoewel representanten van een geheimzinnig en gevreesd, octopus-achtig machtsapparaat met duizend tentakels, toch eerst moesten opboksen tegen de hoogste bestuurs- en partijfunctionarissen die als regel hun gevestigde invloed verdedigden met alle argumenten en, waar nodig, ook met alle listen en lagen die hun jaloerse inborst hun ingaf. De bezette gebieden waren daarentegen in dat opzicht maagdelijk terrein. Daar stonden, ‘in tegenstelling tot Duitsland, waar’, aldus in 't Veld, ‘de *SS* met veel inspanning het eerstgeboorterecht van staat, partij of *Wehrmacht* diende te ondermijnen, deze concurrenten op hetzelfde beginpunt als de *SS*:

¹ Drs. N. K. C. A. in 't Veld wijst op deze factor in de Inleiding van de door hem voor Oorlogsdocumentatie uit te geven documenten uit de archieven der *SS*; wij hebben voor hetgeen wij in dit deel over het *SS*-complex vermelden, op veel plaatsen van deze Inleiding gebruik gemaakt.